

„MI OLYAN HAJÓBAN EVEZÜNK, AMELYET MÉG A VIHARBAN IS KI LEHET EGYENSÚLYOZNI”

Interjú Heidl Györggyel

Heidl Györggyel, a Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának dékánjával a kar jövőbeli kilátásairól, a modellváltásról, a tervezett béremelésről, az online átállás tanulságairól, jogyakorlatairól beszélgettem ez év szeptember elején. De szóba kerültek aktuális kutatásai és a zenéhez fűződő kapcsolata is.

Az interjú megszületése után, október 1-jén PTE-hírlevélben a főbb irányelveket tekintve tájékoztatást kaptunk a tervezett 2 x 15 százalékos béremelésről. Az egyetem vezetése és a téma kidolgozásával megbízott szakértő bizottság előkészítő munkája folyamatban van. A beszélgetést a legutóbbi információk alapján frissítettük.

A PTE BTK helyzetét illetően mik a jövőbeli kilátások, és még milyen változások várhatók a modellváltás során?

Az elmúlt hónapokban a felsőoktatás számára többször is megígérték jelentős pénzforrásokat. A modellváltás folyamatát előmozdítandó volt szó 1500 milliárdos felsőoktatási forrásról, azután már 2700 milliárdos forrásról is. Azt még nem tudjuk, hogy egészen pontosan mikor érkeznek ezek az összegek, milyen ütemezésben, milyen célok megjelölésével, és hogy összességében mekkora az az időintervallum, amelyben ezek a keretek a hazai egyetemek költségvetését erősítik. Tény, hogy 2022-től 2026-ig az állam az elmúlt évekhez képest jóval nagyobb összegekkel finanszírozza a PTE-t. Mivel jelentős közfeladatot látunk el, a bevételeink nagyobb része továbbra is állami forrásból fog érkezni. Ebben annyi a változás, hogy most a korábbinál nagyobb összeg érkezik, amelyet az ál-

lam nem közvetlenül az egyetemnek ad át, hanem szerződés alapján az egyetemet fenntartó alapítványnak. Az egyetem pedig az alapítvánnyal köt szerződést, amelyben tehát megjelenhetnek az állami elvárások mellett a kuratórium sajátos elvárásai és irányelvei is. Az államnak az alapítvánnyal kötött szerződése hosszú távon határozza meg a legtágabb keretet, ezen belül 2026-ig részletezi a finanszírozás elveit és módját.

A következő öt évben évente több mint 40 milliárd forint érkezik az egyetemünkre oktatásra. Tavaly ez az összeg kb. 24 milliárd Ft volt. Ehhez a forráshoz pontosan meghatározott indikátorok alapján lehet hozzájutni. Vannak kiemelt területek, amelyeket a megrendelő állam előnyben részesít. A BTK ebben a pedagógusképzés révén érintett. A bölcsész- és társadalomtudományi képzési terület viszont egyáltalán nem jelenik meg preferenciaként, sőt itt az állami ösztöndíjas hallgatói létszámot a jelenleginél alacsonyabb létszámban határozta meg a minisztérium. Ez bevételkiesést jelent a számunkra, de várhatóan megnyílnak majd új források is, pl. a minősített oktatók utáni kvóta vagy az infrastruktúra fenntartásra érkező összeg. Amikor létrejön az alapítvány és az egyetem közötti szerződés, akkor kiderül, hogy összességében mit jelent az új finanszírozási rendszer a BTK számára. Ez még az idén megtörténik.

Ami tehát biztos, hogy háromcsatornás finanszírozásunk lesz hallgatói létszám, kutatási tevékenység és intézményi infrastruktúra alapján, továbbá meghatározóak vagyunk az egyik kiemelt területen, a pedagógusképzésben, és ha figyelem-

be vennék a diszciplináris sajátosságainkat, akkor a tudományos teljesítményünk alapján is számíthatnánk jelentős többletforrásra. Az eddig általam megismert dokumentumokban azonban egyáltalán nem jelenik meg az az indikátorrendszer, amely szerint pl. a professzori pályázatok vagy az MTA doktori pályázatok értékelése történt, holott mindezekig ez volt a legtöbb bölcsészeti- és társadalomtudományi területen mérvadó a számunkra. Érzékeny helyzetet teremthet, hogy 2024-től az állami finanszírozásunkban a bázishoz képest jelentősen megnő a teljesítményalapú finanszírozás aránya a bölcsészettudományi területek túlnyomó részétől idegen indikátorrendszer alapján.

Milyen feladatokat rótt rád a modellváltás? Melyek azok, amelyekre nem számítottál?

Eleve nem számítottam a modellváltásra a PTE-n. Korábban Palkovics miniszter úr elmondta, hogy a klinikummal rendelkező nagy tudományegyetemekenél nem látja realitását a modellváltásnak. Ehhez képest alig pár hónappal később mondhatni egyik napról a másikra mindez megtörtént. Ami különleges feladatot jelentett: az egész folyamat nyomon követni, állandóan figyelemmel kísérni az eseményeket, aktívan jelen lenni azokon a fórumokon, ahol erről szó volt, és ahol hosszú évekre, évtizedekre eldőlnek fontos kérdések, rögzülnek szempontrendszerek – pl. az említett finanszírozással kapcsolatos indikátorok. Volt ennek a tevékenységemnek egy kifelé is jól látható része, amikor a kari és egyetemi közvélemény számára igyekeztem megvilágítani a helyzetet, próbáltam érvelni, vagy amikor például a döntő fontosságú szenátusi ülés youtube-közvetítése zajlott. A legtöbb kapcsolódó esemény természetesen nem a nyilvánosság előtt folyt, de meghívtak vitákra, beszélgetésekre a PTE-n kívül is.

A fenntartóváltás extra munkát és a költségvetésbe be nem tervezett többletkiadásokat jelentett, hiszen egy hatalmas intézmény, azon belül egy nagy kar átállásáról volt szó. Az átállás jogszabályi előkészítettsége nem volt tökéletes, gondolok itt a munkavállalóink státuszának megváltozásával járó számos következményre, amelyeket menet közben kellett valahogy értelmezni, kezelni, megoldani, pl. nyugdíjba vonulók esetében. Az egyetemi SzMSz-nek számos pontja, nyelvhasználata a mai napig sem kompatibilis a jelenlegi jogi státuszunkkal. Július végéig gyakorlatilag semmi különbséget nem érzékelünk hivatali részről abban, hogy a szorgalmi és vizsgaidőszaknak is vége, és el-

vileg nyári szünet van. Az egész hivatali apparátus zsongott, nagyon jól dolgozott mindenki, úgyhogy a munkatársakat igyekszem minden lehetséges fórumon megdicsérni, mert hatalmas munkát végeztek kiváló színvonalon. Különösen nehéz feladatot hárult a HR referensre, a gazdálkodási munkatársakra, a TO munkatársaira. Utóbbiakat egyéb többletmunkák is terhelték, pl. még ma is írtam alá nyelvvizsga nélküli diplomát. Ezeket nekik kell előbányászni, végignézni az adatokat, ellenőrizni, sőt kinyomozni az egykori hallgató elérhetőségét. A FEEK megszűnése után végeredményében mi lettünk az örökösök az összes ilyen ügyünknek, és a mi munkatársaink végzik el ezeket a többletfeladatokat is. A nyelvvizsga nélküli diplomák kiadása persze nem a modellváltás miatt történt, hanem a COVID19-pandémiára való hivatkozással, bár nem nagyon látok összefüggést a nyelvvizsga nélküli bizonyítványok kiadása és a gazdaság újraindítása között. Mindenesetre a kettő együtt még megterhelőbb volt.

Milyen szempontból lehet előnyös a BTK számára a modellváltás?

Ahogy korábban már mondtam, abban az esetben lehet a BTK számára előnyös a helyzet, ha a finanszírozás átlátható és igazságos lesz, ha a központi elvonások mértéke csökken, ha pontosan látjuk a részleteket (és ezért tudunk előre tervezni), ha megszűnik az éves költségvetés, és pl. a maradványok felhasználása körüli hercehurca, és ha a diszciplináris különbségeket figyelembe veszik, hogy ne érhesen minket hátrány csak azért, mert természettudományos elvárásokat akarnak érvényesíteni a bölcsészeti- és társadalomtudományon.

Hogyan vélekedsz arról, hogy az oktatói fizetéseket tekintve a 15+15 %-os fizetésemelés meg tud-e valósulni?

Az idei négyhavi bér (szeptember-december) 15 %-ára biztosan megérkezik a fedezet, de azt egyösszegben kapják meg a munkavállalók decemberben. Tekintsünk el attól, hogy ez tehát nem béremelés, hanem egyszeri célzott juttatás. 2022-től mindenesetre ez az összeg beépül az alaphérekbe, de a második 15%-ot a PTE-n egységes teljesítményértékelési rendszer alapján kívánja biztosítani a fenntartó kuratórium. Ezzel kapcsolatban vannak fenntartásaim. Egyrészt az ígéretek 15+15 %-os fizetésemelésről szóltak, és nem TÉR-hez rendelt emelésről. Másrészt, lehetetlennek tartok egységes TÉR-t kialakítani egy ekkora tudományegyetemen. Még az adminisztrációs munkatársakra nézve sem

könnyű ez, nemhogy a művészeti képzéstől az orvosképzésig tartó területek oktatóira és kutatóira vonatkozóan. Tegyük fel azonban, hogy valamilyen módon megvalósul, és senki nem kerül hátrányba pusztán azért, mert inkompatibilis az egyetemi TÉR rendszer az általa művelt tudományterülettel. A legnagyobb gond, hogy a jelenlegi bérek egyszerűen megalázók, már évekkal ezelőtt jelentősen elveszítették a vásárló erejüket, sem az inflációt nem követik, sem a magyar átlagkeresethez nem zárkóznak fel. Az EU-s tagállamok közül pedig mi vagyunk az utolsók a felsőoktatásban dolgozók bérére tekintve, amennyiben az EU-s felsőoktatási bérek átlagának 40 %-át kapjuk. Bulgáriában, Romániában is magasabbak a bérek a felsőoktatásban, mint itthon. Innen nézve a 30 %-os béremelés még mindig nem jelenti valódi elismerését a munkánknak. Közösen kell tennünk azért, hogy bevételi forrásainkat növelve a béreket tovább tudjuk emelni a karon. Erre egyébként látok lehetőséget. A kari TÉR rendszer mindenképpen megmarad, és ehhez továbbra is kapcsolódik jutalmazás és előmenetel. Az idén a tavalyinál nagyobb keret áll rendelkezésre ehhez.

Mit gondolsz, mi a BTK erőssége? Hogyan tudunk alkalmazkodni a több szempontból is rendhagyó helyzethez (vírushelyzet, modellváltás)?

Erősségünk az oktatói és munkatársi kiválóság, a kar hallgatóbarát természete, a diszciplináris sokszínűség és a kiegyensúlyozott gazdálkodás képessége. Úgy látom, az oktatói és munkatársi állomány felkészült, döntően elkötelezett kollégákból áll, noha olyan alacsonyok a bérek, hogy mindenféleképpen kiegészítő bevételekre van szükségük a családoknak. Mindezzel együtt az egyetemhez, a karhoz lojális oktatókról és adminisztratív munkatársakról van szó. Nagyon sokféle tudás van a karon. Például rendkívüli a BTK kollégáinak idegnyelv-tudása. Hét munkanyelven futnak képzéseink, egy-két idegen nyelven minden oktató tud, ráadásul igencsak színes a paletta, a perzsától kezdve a szanszkritig mindenhez van nálunk ember. A bölcsészeti- és társadalomtudományra jellemző kompetenciák lehetővé teszik a rugalmasságot. Sokkal gyorsabban és könnyebben tudunk minden új helyzethez alkalmazkodni, mint azok, akik „egycsatornás” rendszerben élnek és dolgoznak, egyetlen szakterületen végeznek munkát nap mint nap. Nagy erő van abban, hogy sok lábon állunk. Diszciplináris alapképzések, osztatlan tanári képzések, szakirányú továbbképzések, valamint a tudományos pályára történő felkészítés a mester-

képzésekben és a doktori iskoláinkban. Páratlanul színes, összetett és átfogó tudást kínál a BTK. A sokszínűség következménye, hogy mindig vannak népszerűbb, nagyobb hallgatói létszámmal futó szakok, és így a kisebb létszámú, ámde értékteremtő és megőrző, kultúrát fenntartó és hagyományozó szakok működését is finanszírozni tudjuk. Mivel az elmúlt 30 évben sok változást láttam szakok konjunktúráiban és visszaesésében, tudom, hogy ezt a több lábon állást óvni és erősíteni kell.

Mi olyan hajóban evezünk, amelyet még a viharban is ki lehet egyensúlyozni,

nem vagyunk annyira kitéve akár oktatáspolitikai változásoknak, akár váratlan fenntartói döntéseknek, mint azok a karok, ahol csupán két-három szak van, vagy mint a szakegyetemek.

A BTK stabilitását szervezeti egységessége is biztosítja. Mit gondolsz arról, hogy ez meg tud-e maradni?

Az erre vonatkozó kérdésekre az előző hónapokban mindig az volt a válasz, hogy nincsen tervben az egyetem szervezeti átalakítása. A legutóbbi dokumentumok és tájékoztatások alapján azonban úgy látom, a finanszírozáson keresztül előkészületben vannak intézményi átalakítások a PTE-n. Bízom benne, hogy ez a folyamat a BTK-t nem érinti hátrányosan, hiszen örültség lenne éppen az egyik legnagyobb húzókart, a gazdasági és kiválósági szempontból is eredményes BTK-t szétszabdalni. Ha ilyen törekvéssel találkozom, akár kívülről, akár belülről indul el, minden erőmmel, tudásommal és kapcsolatommal ellen fogok állni.

Hogyan vélekedsz Pécs városa és a PTE BTK kapcsolatáról? A város számára mennyire hasznos a PTE BTK?

A város számára a BTK nagyon előnyös. Oktatóink és hallgatóink tevékenyen jelen vannak a város kulturális, irodalmi, művészeti életében. Ráadásul az egyik legnagyobb hallgatói létszámú kar vagyunk mintegy 5000 diákkal. A hallgatók többsége alberletben, kollégiumban lakik, és igen komoly vásárlóerőt jelent. Látni lehetett, hogy amikor megszűnt a jelenléti oktatás, bajba kerültek azok, akik ingatlanok kiadásából élnek vagy a vendéglátásban érdekeltek. Egyre több külföldi hallgatót vonzunk, rendszerint tele vannak az éttermek, kocsimák, klubok az egyetemistákkal. A városi infrastruktúrát, a

közlekedést használják. A kulturális eseményeken jelen vannak, vagy legalábbis van egy kulturális elkötelezettség, különösen a bölcsészek részéről, akik munkájuk révén be is épülnek a városi kulturális intézményekbe, akár a színházról, a Jelenkor folyóiratról, a kiállításokról, galériákról beszélünk. A BTK nélkül Pécs nem lenne ilyen pezsgő és vonzó hely. Azonban megfordítva, a város részéről még nem érzékelem azt a közeledést a BTK irányába, ami lehetséges lenne. Mintha nem élnének a lehetőségekkel. Tudok erre példát is mondani. Minden évben kapunk egy formalevelet, hogy mit javasolunk a városi közgyűlésnek az egyetemmel kapcsolatban. Tavalyelőtt listát írtunk a lehetséges közös ügyekről és együttműködésről, de semmi választ nem kaptunk.

Mik voltak a korábbi online átállás tanulságai, jógyakorlatai, melyeket a BTK-nak érdemes megtartania a vírushelyzettől függetlenül is?

Az online platformok strukturálttá tudják tenni az oktatást, vizsgáztatást és kapcsolattartást a hallgatókkal. Olyan, folyamatosan fejlesztett funkciók vannak, amelyek adminisztratív szempontból megkönnyítik a munkát, például, hogy nem e-maileken keresztül küldözgetünk dolgozatokat, hanem a TEAMS platformon is megtehetjük ezt. A tananyagmegosztás a hallgatókkal sokkal haté-

konyabb és átláthatóbb. A tananyagok, olvasmányok egyre nagyobb mértékben digitalizáltak, ez is az online időszak egyik hasznos eredménye. Az is fontos, hogy az oktató látja a rendszerben, hogy ki teljesítette vagy nem teljesítette a feladatát, és ki az, aki tiszteli a megadott határidőket.

A Teams nagyon megkönnyítette a belső fórumok létrehozását is. Online tudunk megbeszélni sok ügyet, nem kellett annyi időt szánni utazásra, nemcsak a karon belül, hanem egyetemek közötti kapcsolatok kiépítésében is segítségünkre van. Pécsről mindig rövidebb volt az út Budapestre, mint Budapestről Pécsre. Végre mindenki rájött, hogy online is meg lehet beszélni ügyeket, időrabló és környezetszennyező utazások nélkül. Ezek mindenképpen előnyei az online jelenlétnek.

Oktatásszervezési szempontból előny az, hogy a levelezős hallgatókkal meg lehet beszélni, hogy nem kell feltétlen minden hónapban elutazni Pécsre, hanem kétszer, háromszor elég, ha jönnek, és a többi óra lehet távolsági oktatásban. Ezt a lehetőséget levelezős munkarendben tudjuk a legjobban kihasználni, mert a nappali képzésben a hallgatók albérlőket vettek ki, fizetnek a kollégiumi szobákért, áthelyezték az életüket Pécsre. Ebben az esetben nem lehet azt mondani nekik, hogy online oktatunk, maradjatok otthon!

Fotó: Kovács Endre

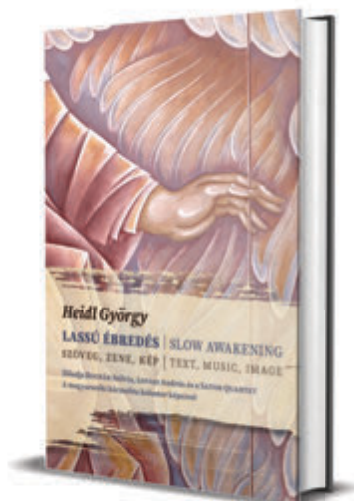
Hogy a kutatói tevékeniségedről is szó essen: Min dolgozol jelenleg?

Egy kutatási projektet vezetek, amely az ókeresztény korszak személyiségformáló és -fejlesztő technikáit vizsgálja, különös tekintettel a művészetek, a szépség „terápiás” szerepére. Somos Róbert professzor úr, Kárpáti András és Görföl Tibor docens urak vesznek részt ebben kutatásban, és elég szép az eddigi publikációs teljesítményünk. Engem elsősorban a zene és zoltárénekés szerepe érdekel, mert azt látom, hogy rendkívül tudatosan használták fel az antik zenei tradíciókat és alkalmazták a zoltárénekés gyakorlatát az ókeresztény korban. Ezzel az érdeklődéssel összefügg az is, hogy még a dékáni megbízatásom előtt megírtam és meghangszereltem egy komplett lemeznyi zenei anyagot, amely témájában is közel áll a tudományos kutatásaimhoz. Archaikus magyar népi imádságokra és ókeresztény latin és görög himnuszokra írtam kamarazenét gordonka-hegedű-nagybőgő-gítár és ének hangszerelésben. A zenekari stúdiófelvételek az idén elkészültek, a keverés, mastering is megvan, gyakorlatilag kész az anyag. Ennek a megjelenítése speciális formában történik majd, letölthető trackekkel. Írtam hozzá egy könyvecskét magyarul és angolul, műfordítást készítettem a latin himnuszokról, és magyarázatokat fűztem minden egyes darabhoz.

Ez ismeretterjesztő célú, kutatásokkal megalapozott szöveg, amelyhez szervesen kapcsolódnak a Varga Ferenc szobrászművész barátom festményeiről és szobrairól készült képek. Szöveg, zene és kép együtt.

A *Sator Quartet* nevű együtteseddel középkori himnuszokat adtok elő. Mit jelent számodra a zene?

Igen, ez az a zenekar, amelynek most készült el az említett, második albuma. A zene számomra függőség. Hallgatom, játszom és komponálok. Az autóban mindig a Bartók Rádió szól, a streaming zenehallgatás is a mindennapjaim része. Ha zene szól a közvetlen környezetemben, nem tudok másra koncentrálni. Ez nagyon kellemetlen például egy nagyáruházban, ahol vásárolni kellene, a figyelmemet pedig elvonja a hangszórókból rám ömlő popzene, ami rendszerint borzalmas. Az aktív zenélés is fontos számomra, éppen a napokban

beszéltem Lovasi András barátommal arról, hogy most már egy terápiás koncertet kellene adni. Elvonási tüneteim vannak, ha aktívan nem muzsikálhatok.

Mit üzensz a PTE BTK oktatóinak, hallgatóinak a 2021/22-es tanévre?

Mindenkiben rengeteg kérdés van, és nem biztos, hogy most mindegyikre kielégítő választ kapunk. A kar finanszírozásának mikéntje az év végére világos lesz, ami pedig a béremelést illeti, igazából jövő év februárjában fog kiderülni, hogy ez mekkora mértékű. A kuratórium azt kérte, adjunk nekik bizalmat, amit meg is kell adnunk. Ugyanakkor önbizalomra is van okunk, mivel a mi lehetőségeink sokkal gazdagabbak, mint sok más karé. Több mint két éves dékáni munkám révén már elég jól átlátom a kart, és szeretném hangsúlyozni, hogy nem pusztán udvariasság a részemről, amikor megköszönöm az oktató kollégáknak és az igazgatási munkatársaknak, hogy a szívükön viselik a BTK sorsát. Olykor vannak belső feszültségek, vannak kényes, kellemetlen és nehéz helyzetek, de elmondhatjuk, hogy mi egy jól működő kar vagyunk, mert mind emberileg, mind pedig szakmailag kiválóak a kollégák, a diákokat tiszteljük és partnereknek tekintjük. Köszönöm mindenki munkáját ebben a különösen nehéz időszakban!

Kényes kérdésekre is egyenes és őszinte visszajelzéseket kaptam. Köszönöm szépen a válaszokat! Sok sikert kívánok a munkához a továbbiakban!

Az interjút készítette: Szélpál Livia